

Marzanna Lament

Politechnika Radomska

DETERMINANTY WYNIKU FINANSOWEGO ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ

Streszczenie: Wynik finansowy zakładów ubezpieczeń posiada odmienne od pozostałych podmiotów zasady jego tworzenia i podziału, co nie oznacza, że nie odnosi się do podstawowych zasad rachunkowości, przewidzianych w ustawie.

Odmienność ta dotyczy:

- osobnego ujmowania wyniku finansowego zakładów ubezpieczeń funkcjonujących w dziale I i II,
 - prezentacji wyniku finansowego w dwóch sprawozdaniach finansowych.
- Głównymi czynnikami determinującymi wynik finansowy są przychody, koszty, a także w końcowym etapie polityka jego podziału.

Celem opracowania jest wskazanie czynników determinujących wynik finansowy zakładów ubezpieczeń, a w szczególności przychodów i kosztów, oraz przedstawienie polityki jego podziału na przykładzie zakładów ubezpieczeń funkcjonujących w latach 2005–2008.

Słowa kluczowe: ubezpieczenia, finanse ubezpieczeń gospodarczych, rachunkowość ubezpieczeniowa

1. Wstęp

Wynik finansowy stanowi pieniężny wyraz całokształtu działalności jednostki gospodarczej, uzyskany w określonym czasie. Jest saldem dwóch wielkości – przychodów i kosztów, i to one w sposób bezpośredni są czynnikami determinującymi jego wielkość. Należy także wskazać na czynniki wewnętrzne i zewnętrzne oddziaływujące na wielkość wyniku finansowego. Wśród czynników wewnętrznych należy wymienić: uwarunkowania finansowe, fizyczne, ludzkie, technologiczne i organizacyjne, natomiast czynniki zewnętrzne to: otoczenie makroekonomiczne, technologiczne, polityczno-prawne i geograficzne, które generują różne ograniczenia i szanse rozwoju rynkowego przedsiębiorstwa.

Wynik finansowy zakładów ubezpieczeń ustalany jest w sposób odmienny od pozostałych jednostek gospodarczych, co wynika ze specyfiki działalności prowa-

dzonej przez zakłady ubezpieczeń, a w szczególności ich gospodarki finansowej¹ oraz rachunkowości ubezpieczeniowej².

Podstawowa różnica dotyczy etapów ustalania oraz sposobu prezentacji wyniku finansowego. W pierwszej kolejności ustalany jest wynik techniczny, który prezentowany jest w technicznym rachunku ubezpieczeń na życie lub w technicznym rachunku ubezpieczeń majątkowych i osobowych.

Następnie ustala się wynik finansowy netto, który prezentuje się w ogólnym rachunku zysków i strat.

Rachunek techniczny musi zostać sporządzony dla grup ubezpieczeń, a w zakresie reasekuracji czynnej – w podziale na klasy rachunkowe³.

2. Zasady ustalania wyniku finansowego i jego kategorie

Zasady rachunkowości obowiązujące przy sporządzaniu rachunku zysków i strat, wynikające z ustawy o rachunkowości⁴, obowiązują także w zakładach ubezpieczeń. Należy do nich zaliczyć zasady:

- memoriału⁵,
- współmierności kosztów i przychodów⁶,
- ostrożności⁷,
- indywidualnej wyceny⁸,
- ciągłości⁹.

¹ Szerzej na temat gospodarki finansowej zakładu ubezpieczeń zob.: T. Sangowski, *Gospodarka finansowa zakładu ubezpieczeń. Wybrane problemy*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 1996, s. 6 i nast.; T. Sangowski, *Gospodarka finansowa kapitałami i rezerwami ubezpieczyciela*, w: *Ubezpieczenia w gospodarce rynkowej*, red. A. Wąsiewicz, Oficyna Wydawnicza Branta, Bydgoszcz 1994, s. 158 i nast.; J. Monkiewicz, L. Gąsiorkiewicz, B. Hadyński, *Zarządzanie finansami ubezpieczeń*, Poltext, Warszawa 1999, s. 9 i nast.; W. Ronka-Chmielowiec, *Ryzyko w ubezpieczeniach – metody oceny*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2000, s. 30 i nast.; M. Marcinkowska, *Ocena działalności instytucji finansowych*, Difin, Warszawa 2007, s. 120 i nast.

² Szerzej na temat specyfiki rachunkowości ubezpieczeniowej zob.: M. Lament, J. Piątek, *Rachunkowość ubezpieczeniowa. Problemy i zadania*, Wydawnictwo Politechniki Radomskiej, Radom 2008 (2006); A. Karmańska, K. Kędziora, M. Lament, *Rachunkowość finansowa zakładu ubezpieczeń. Problemy i zadania*, Difin, Warszawa 2003; H. Henzel, C. Paczuła, *Rachunkowość jednostek ubezpieczeniowych*, Difin, Warszawa 2001; S. Nowak, *Rachunkowość ubezpieczeniowa*, Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu, Poznań 1999.

³ Par. 48 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Finansów z 28 grudnia 2009 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji (Dz.U. 2009, nr 226, poz. 1825).

⁴ Ustawa z 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. 2009, nr 152, poz. 1223 z późn. zm.).

⁵ Tamże, art. 6 ust. 1.

⁶ Tamże, art. 6 ust. 2.

⁷ Tamże, art. 7 ust. 1–2.

⁸ Tamże, art. 7 ust. 3.

⁹ Tamże, art. 5 ust. 1.

Zapewniają one zachowanie odpowiednich procedur i zasad przy interpretowaniu zdarzeń gospodarczych oraz porównywalność osiąganych wyników finansowych, mimo występowania różnego zakresu działalności i związanej z tym specyfiki gospodarki finansowej i rachunkowości.

Uwzględniając specyfikę prezentacji wyniku finansowego zakładu ubezpieczeń w sprawozdaniu finansowym, można wydzielić przychody i koszty techniczne – prezentowane w rachunku technicznym, oraz przychody i koszty nietechniczne – prezentowane w ogólnym rachunku zysków i strat.

W zakładach ubezpieczeń można wydzielić następujące wyniki cząstkowe, tworzące wynik finansowy:

- techniczny,
- z działalności lokacyjnej,
- z pozostałej działalności operacyjnej,
- z działalności nadzwyczajnej.

Warto zwrócić uwagę, że działalność techniczna jest najbardziej rozbudowanym rodzajem działalności występującym w ramach zakładów ubezpieczeń. Prowadzona jest ona w zakresie podstawowej działalności operacyjnej i dzieli się na podstawową działalność techniczną i pozostałą działalność techniczną. W ramach podstawowej działalności technicznej oprócz przychodów z tytułu składek ujmuje się także przychody netto przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat – w dziale II, lub ujmuje się przychody i koszty działalności lokacyjnej oraz pozycję przychodów netto przeniesionych do ogólnego rachunku zysków i strat – w dziale I. Zatem wynik z działalności lokacyjnej będzie ujmowany zarówno w ramach wyniku technicznego, jak i w odrębnej pozycji – wynik z działalności lokacyjnej, oczywiście w różnych proporcjach, w zależności od działu, w ramach którego funkcjonuje zakład ubezpieczeń.

Wyniki cząstkowe tworzące wynik finansowy w zakładach ubezpieczeń w latach 2005–2008 przedstawia tabela 1.

Strukturę wyniku finansowego zakładów ubezpieczeń funkcjonujących w latach 2005–2008 przedstawiono w tabeli 2.

Ze struktury wyniku finansowego przedstawionej w tabeli 2 wynika, że największe znaczenie posiada wynik z działalności technicznej – wskazuje na to struktura wyniku finansowego ustalona dla zakładów ubezpieczeń ogółem, tj. funkcjonujących zarówno w dziale I, jak i w dziale II. Struktura ustalona dla zakładów ubezpieczeń funkcjonujących w dziale I potwierdza to, ale warto zwrócić uwagę, że w ramach działalności technicznej w zakładach ubezpieczeń na życie uwzględnia się prawie całość działalności lokacyjnej, stąd wynik z działalności lokacyjnej, ze względu na to, że obejmuje tylko wynik z lokat wolnych środków pieniężnych, posiada pod względem struktury mniejszy udział w wyniku finansowym niż w zakładach ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych, gdzie wynik ten obejmuje całość lokat, z wyjątkiem przychodów netto odpowiadających lokatom rezerwy na premie i rabaty i rezerwy na skapitalizowaną wartość rent, które przenoszone są do technicznego rachunku ubezpieczeń.

Tabela 1. Elementy składowe wyniku finansowego zakładów ubezpieczeń funkcjonujących w latach 2005–2008 (w mln zł)

Wynik finansowy	Zakłady ubezpieczeń ogółem				Zakłady ubezpieczeń działu I				Zakłady ubezpieczeń działu II			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
Netto	5 239	6 653	5 285	5 783	2 271	2 882	3 282	2 506	2 968	3 771	2 003	3 277
Brutto	6 267	7 886	6 427	6 704	2 772	3 502	3 959	3 083	3 494	4 384	2 468	3 621
Techniczny	3 345	4 796	4 681	4 172	2 435	3 223	3 447	3 453	909	1 573	1 234	718
Z działalności lokacyjnej	2 914	3 155	1 778	3 630	313	318	599	-347	2 854	3 100	1 646	3 199
Z pozostałej działalności operacyjnej	7	-65	-246	-17	23	-39	-87	-23	-16	-25	-158	5
Z działalności nadzwyczajnej	0,1	0	0,1	0	0,1	0	0	0	0	0	0,1	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Rynek ubezpieczeniowy 2008*, Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa 2009; *Rynek ubezpieczeniowy 2006*, Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa 2007.

Tabela 2. Struktura wyniku finansowego zakładów ubezpieczeń funkcjonujących w latach 2005–2008 (w %)

Wynik finansowy	Zakłady ubezpieczeń ogółem				Zakłady ubezpieczeń działu I				Zakłady ubezpieczeń działu II			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
Brutto	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Netto	83,6	84,3	82,2	86,2	81,9	82,3	82,9	81,3	84,9	86,0	81,2	90,5
Techniczny	53,4	60,8	72,8	62,2	87,8	92,0	87,1	112,0	26,0	35,9	50,0	19,9
Z działalności lokacyjnej	46,5	40,0	27,7	54,1	11,2	9,9	15,1	-11,3	81,7	70,7	66,7	88,4
Z pozostałej działalności operacyjnej	0,1	-0,8	-3,8	-0,3	0,9	-1,2	-2,2	-0,7	-0,5	57,9	-6,4	0,2
Z działalności nadzwyczajnej	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Rynek ubezpieczeniowy 2008...*, dz. cyt.; *Rynek ubezpieczeniowy 2006...*, dz. cyt.

Tabela 3. Wartość wyniku z działalności lokacyjnej i jego ujęcie w sprawozdaniu finansowym (w mln zł)

Wynik z działalności lokacyjnej	Zakłady ubezpieczeń działu I				Zakłady ubezpieczeń działu II			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
Ogółem	4 580	5 981	3 577	-6 192	2 855	3 101	1 647	3 200
Ujęty w technicznym rachunku ubezpieczeń	4 267	5 663	2 978	-5 845	253	263	254	303
Ujęty w ogólnym rachunku zysków i strat	313	318	599	-347	2 602	2 838	1 393	2 897

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komisji Nadzoru Finansowego.

Tabela 4. Struktura wyniku z działalności lokacyjnej i jego ujęcie w sprawozdaniu finansowym (w %)

Wynik z działalności lokacyjnej	Zakłady ubezpieczeń działu I				Zakłady ubezpieczeń działu II			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
Ogółem	100	100	100	100	100	100	100	100
Ujęty w technicznym rachunku ubezpieczeń	93,06	94,68	83,25	94,39	8,87	8,49	15,43	9,47
Ujęty w ogólnym rachunku zysków i strat	7,03	5,31	16,75	5,61	91,13	91,51	84,57	90,53

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komisji Nadzoru Finansowego.

W tabelach 3 i 4 przedstawiono wartość i strukturę wyniku z działalności lokacyjnej i jego podział na część ujętą w technicznym rachunku ubezpieczeń i ogólnym rachunku zysków i strat.

3. Przychody i ich ocena

Uwzględniając sposób prezentacji wyniku finansowego zakładów ubezpieczeń, przychody można podzielić na:

- przychody techniczne, obejmujące:
 - składki ubezpieczeniowe,
 - przychody z lokat,
 - pozostałe przychody techniczne;
- przychody nietechniczne, obejmujące:
 - przychody z lokat,
 - pozostałe przychody operacyjne,
 - zyski nadzwyczajne.

Przychody z tytułu składek ubezpieczeniowych mogą być rozpatrywane przynajmniej w dwóch kategoriach:

- jako składki przypisane, tj. wynikające z zawartych umów ubezpieczenia, należne w okresie sprawozdawczym (w dziale I oraz w dziale II, jeśli długość okresu odpowiedzialności nie jest określona) lub należne za cały okres odpowiedzialności, niezależnie od jego długości (w dziale II, jeśli długość okresu odpowiedzialności jest określona)¹⁰,
- jako składki zarobione na udziale własnym, tj. składki przypisane w okresie sprawozdawczym, skorygowane o zmianę stanu rezerwy składek oraz po uwzględnieniu udziału reasekuratorów¹¹; jest to faktyczny przychód zakładów ubezpieczeń.

¹⁰ Par. 2 ust. 1 pkt 15 rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji..., dz. cyt.

¹¹ Tamże, par. 2 ust. 1 pkt 16 i 17.

Przychody z lokat obejmują przychody z tytułu odsetek, czynszów, dywidend i innych pożytków pobieranych w związku z posiadanymi przez zakład ubezpieczeń lokatami. Należy zwrócić uwagę, że pozycja ta występuje zarówno wśród przychodów technicznych, czyli w technicznym rachunku ubezpieczeń, jak również w ogólnym rachunku zysków i strat. Sposób ujęcia uzależniony jest od działu, w którym funkcjonuje zakład ubezpieczeń.

W dziale I przychody i koszty działalności lokacyjnej ujmowane są w technicznym rachunku ubezpieczeń, natomiast do ogólnego rachunku zysków i strat przenosi się przychody z lokat wolnych środków¹².

W dziale II przychody i koszty działalności lokacyjnej ujmowane są w ogólnym rachunku zysków i strat, z wyjątkiem przychodów z lokat odpowiadających rezerwie na skapitalizowaną wartość rent oraz rezerwie na premie i rabaty dla ubezpieczonych, które są przenoszone do technicznego rachunku ubezpieczeń¹³.

Pozostałe przychody techniczne obejmują odsetki z tytułu nieterminowego regulowania składek ubezpieczeniowych, wszelkiego rodzaju opłaty dodatkowe oraz odsetki od depozytów reasekuracyjnych z tytułu reasekuracji czynnej.

Tabela 5. Wartość przychodów zakładów ubezpieczeń funkcjonujących w latach 2005–2008 (w mln zł)

Zakłady ubezpieczeń		Składka zarobiona na udziale własnym	Przychody z lokat	Pozostałe przychody techniczne	Pozostałe przychody operacyjne	Zyski nadzwyczajne	Przychody ogółem
Ogółem	2005	27 793	8 203	314	279	0,2	36 592
	2006	34 341	10 452	293	256	0,1	45 345
	2007	39 872	9 146	741	301	0,1	50 063
	2008	54 517	9 725	512	352	0,0	65 109
Dział I	2005	15 048	5 021	128	100	0,1	20 298
	2006	20 658	6 856	188	109	0,0	27 813
	2007	25 044	6 866	336	132	0,0	32 379
	2008	37 324	5 116	363	143	0,0	42 947
Dział II	2005	12 745	3 182	186	179	0,1	16 294
	2006	13 683	3 596	105	147	0,1	17 532
	2007	14 828	2 280	405	169	0,1	17 684
	2008	17 193	4 609	149	209	0,0	22 162

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Rynek ubezpieczeniowy 2008...*, dz. cyt.; *Rynek ubezpieczeniowy 2006...*, dz. cyt.

¹² Tamże, par. 24 ust. 2. Przez lokaty wolnych środków rozumie się lokaty nieuznane przez kierownika jednostki za lokaty stanowiące pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, zob.: tamże, par. 2 ust. 1 pkt 33 i 34.

¹³ Tamże, par. 25, ust. 1 i 2.

Tabela 6. Struktura przychodów zakładów ubezpieczeń funkcjonujących w latach 2005–2008 (w %)

Zakłady ubezpieczeń		Składka zarobiona na udziale własnym	Przychody z lokat	Pozostałe przychody techniczne	Pozostałe przychody operacyjne	Zyski nadzwyczajne	Przychody ogółem
Ogółem	2005	75,95	22,41	0,85	0,76	0	100
	2006	75,73	23,04	0,64	0,56	0	100
	2007	79,64	18,26	1,48	0,60	0	100
	2008	83,73	14,93	0,78	0,54	0	100
Dział I	2005	74,13	24,74	0,63	0,49	0	100
	2006	74,28	24,65	0,68	0,40	0	100
	2007	77,35	21,21	1,04	0,41	0	100
	2008	86,91	11,91	0,85	0,33	0	100
Dział II	2005	78,22	19,53	1,15	1,10	0	100
	2006	78,05	20,51	0,60	0,84	0	100
	2007	83,85	12,90	2,29	0,96	0	100
	2008	77,58	20,80	0,68	0,95	0	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Rynek ubezpieczeniowy 2008...*, dz. cyt.; *Rynek ubezpieczeniowy 2006...*, dz. cyt.

Pozostałe przychody operacyjne, podobnie jak w pozostałych podmiotach, obejmują przede wszystkim przychody z tytułu sprzedaży środków trwałych oraz otrzymane kary i darowizny.

Zyski nadzwyczajne dotyczą zdarzeń losowych, tj. o charakterze nagłym, trudnym do przewidzenia, pozostających poza ryzykiem działalności operacyjnej oraz zdarzeń nietypowych, np. związanych z upadłością.

Wartość i strukturę przychodów zakładów ubezpieczeń funkcjonujących w latach 2005–2008 przedstawiono w tabelach 5 i 6.

Z tabel 5 i 6 wynika, że przychodami determinującymi wynik finansowy zakładów ubezpieczeń są przede wszystkim składki ubezpieczeniowe oraz przychody z lokat.

4. Koszty i ich ocena

Koszty występujące w zakładach ubezpieczeń można podzielić, podobnie jak przychody, na:

- techniczne, obejmujące: odszkodowania i świadczenia, zmianę stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, koszty działalności ubezpieczeniowej, koszty działalności lokacyjnej, pozostałe koszty techniczne,
- nietechniczne, obejmujące: koszty działalności lokacyjnej, pozostałe koszty operacyjne, straty nadzwyczajne.

Tabela 7. Wartość kosztów zakładów ubezpieczeń funkcjonujących w latach 2005–2008 (w mln zł)

Koszty	Zakłady ubezpieczeń działu I				Zakłady ubezpieczeń działu II			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
Odszkodowania i świadczenia	7 457	8 433	10 420	19 425	7 906	8 033	9 460	10 571
Zm. stanu rezerw na wyrównanie szkodowości	0	0	0	0	42	-5	-36	50
Zm. stanu pozostałych rezerw tech.-ub.	6 632	11 141	9 922	3 819	-64	-167	-318	-62
Premie i rabaty dla ubezpieczonych	29	71	13	34	43	47	52	55
Koszty dział. ubezpiecz.	2 750	3 451	4 375	4 931	3 782	4 112	4 570	5 219
Koszty dział. lokacyjnej	441	875	3 289	11 308	327	495	633	1 409
Pozostałe koszty tech.	136	187	178	178	565	459	526	1 091
Pozostałe koszty oper.	76	149	220	166	196	172	327	203
Razem	18 027	24 930	29 097	40 441	13 326	13 761	15 681	18 884

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Rynek ubezpieczeniowy 2008...*, dz. cyt.; *Rynek ubezpieczeniowy 2006...*, dz. cyt.

Tabela 8. Struktura kosztów zakładów ubezpieczeń funkcjonujących w latach 2005–2008 (w %)

Koszty	Zakłady ubezpieczeń działu I				Zakłady ubezpieczeń działu II			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
Odszkodowania i świadczenia	41,37	33,83	35,81	48,03	59,33	58,38	60,33	55,98
Zm. stanu rezerw na wyrównanie szkodowości	0,0	0,0	0,0	0,0	0,32	-0,04	-0,23	0,27
Zm. stanu pozostałych rezerw tech.-ub.	36,79	44,69	34,10	9,44	-0,48	-1,22	-2,03	-0,33
Premie i rabaty dla ubezpieczonych	0,17	0,29	0,05	0,08	0,32	0,35	0,34	0,29
Koszty dział. ubezpiecz.	15,26	13,84	15,04	12,19	28,38	29,88	29,14	27,64
Koszty dział. lokacyjnej	2,45	3,51	11,30	27,96	2,46	3,60	4,04	7,47
Pozostałe koszty tech.	0,76	0,75	0,61	0,44	4,24	3,34	3,36	5,78
Pozostałe koszty oper.	0,43	0,60	0,76	0,41	1,47	1,25	2,09	1,08
Razem	100	100	100	100	100	100	100	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Rynek ubezpieczeniowy 2008...*, dz. cyt.; *Rynek ubezpieczeniowy 2006...*, dz. cyt.

Największy wpływ na wynik finansowy wywierają koszty techniczne – przede wszystkim odszkodowania i świadczenia, oraz koszty działalności ubezpieczeniowej.

Wartość i strukturę kosztów zakładów ubezpieczeń funkcjonujących w latach 2005–2008 przedstawiono w tabelach 7 i 8.

Struktura kosztów zaprezentowana w tabelach 7 i 8 pokazuje, że zarówno w dziale I, jak i w dziale II największy udział w kosztach ogółem mają odszkodowania i świadczenia oraz koszty działalności ubezpieczeniowej – koszty pozyskania ubezpieczeń oraz koszty administracyjne.

5. Polityka podziału zysku

Osiąganie odpowiednich zysków gwarantuje możliwość kontynuacji działalności oraz rozwój jednostki. Dlatego nie bez znaczenia pozostają decyzje o podziale wyniku finansowego, tj. określające kierunki wykorzystania zysku oraz sposoby pokrycia straty. Podział zysku netto w poszczególnych jednostkach jest odmienny i różni się w zależności od formy prawno-organizacyjnej, a także od zakresu działalności. W dużym stopniu zależy również od decyzji właścicieli jednostki oraz jej organów zarządzających.

Istotną kwestią, na którą należy zwrócić uwagę przy omawianiu zasad podziału wyniku finansowego zakładów ubezpieczeń, jest art. 187 ust. 4 ustawy o działalności ubezpieczeniowej, w którym mówi się, że organ nadzoru może zakazać wypłat z zysku, jeżeli margines wypłacalności, kapitał gwarancyjny lub rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe nie są pokryte zgodnie z prawem. Przepis ten stoi zatem na straży bezpieczeństwa finansowego zakładów ubezpieczeń i jest elementem determinującym ich wypłacalność.

W tabelach 9 i 10 przedstawiono politykę podziału zysku zakładów ubezpieczeń funkcjonujących w latach 2005–2008.

Tabela 9. Kierunki podziału zysku w zakładach ubezpieczeń funkcjonujących na polskim rynku ubezpieczeniowym w latach 2005–2008 (w mln zł)

Lata	Zysk	Dywidenda	Pokrycie strat z lat ubiegłych	Kapitał zapasowy	Kapitał rezerwowy	Inne
2005	5 397	3 201	134	1 632	379	49
2006	6 758	627	183	5 448	446	52
2007	5 430	2 762	210	1 978	463	25
2008	6 106	1 814	125	3 582	554	31
Razem lata 2005–2008	23 692	8 405	653	12 642	1 843	158

Źródło: *Regulacje wewnętrzne i polityka zakładów ubezpieczeń w zakresie podziału zysku finansowego w latach 2005–2008*, Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa 2009, s. 3

Tabela 10. Struktura podziału zysku w zakładach ubezpieczeń funkcjonujących na polskim rynku ubezpieczeniowym w latach 2005–2008 (w %)

Kierunki podziału zysku	2005	2006	2007	2008	Razem 2005–2008
Dywidenda	59,3	9,3	50,9	29,7	35,5
Pokrycie strat z lat ubiegłych	2,5	2,7	3,9	2,0	2,7
Kapitał zapasowy	30,3	80,6	36,4	58,7	53,4
Kapitał rezerwowy	7,0	6,6	8,4	9,1	7,7
Pozostałe	0,9	0,8	0,4	0,5	0,7
Razem	100	100	100	100	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z tabeli 9.

Z danych przedstawionych w tabeli 10 wynika, że w latach 2005–2008 zysk wypracowany w zakładach ubezpieczeń był w największym stopniu przeznaczony na zasilenie kapitału zapasowego – 53,4% oraz na dywidendy – 35,5%. Te dwa kierunki podziału zysku miały największe znaczenie także w poszczególnych latach badanego okresu, choć nie zawsze dominowało zasilanie kapitału zapasowego. W 2005 r. najwięcej zysku, bo aż 59,3%, przeznaczono na dywidendy, w 2006 r. – na kapitał zapasowy (80,6%), w 2007 r. – na dywidendy (50,9%). W 2008 r. 58,7% zysku przeznaczono na kapitał zapasowy, a na dywidendy – 29,7%.

Taka polityka podziału zysku, gdzie przeciętnie w badanym okresie ponad połowę zysku zatrzymuje się w zakładach ubezpieczeń, powoduje zwiększenie kapitałów własnych, a tym samym zwiększa bezpieczeństwo finansowe i wypłacalność zakładów ubezpieczeń. Wynika to z pewnością z faktu, iż zakłady ubezpieczeń planując podział zysku, kierują się sytuacją ekonomiczną, a także poziomem nadwyżki środków własnych do marginesu wypłacalności i kapitału gwarancyjnego.

6. Podsumowanie

Sposób ustalania wyniku finansowego zakładów ubezpieczeń oraz jego prezentacja w sprawozdaniu finansowym odbiega w znacznym stopniu od pozostałych podmiotów. Zasady te są również zróżnicowane wśród samych zakładów ubezpieczeń, tj. odmiennie ustala się wynik finansowy zakładów ubezpieczeń na życie i zakładów ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych, głównie w odniesieniu do działalności lokacyjnej.

Należy zauważyć, że zarówno wśród zakładów ubezpieczeń funkcjonujących w dziale I, jak i w dziale II największy wpływ na wynik finansowy po stronie przychodów wywierają składki ubezpieczeniowe oraz przychody z lokat, zaś po stronie kosztów – odszkodowania i świadczenia oraz koszty działalności ubezpieczeniowej.

Sposób ujmowania przychodów i kosztów zdeterminowany jest względami bezpieczeństwa zakładów ubezpieczeń, co wyraża się m.in. w tworzeniu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych. Również polityka podziału zysku ma zapewniać stabilność finansową, głównie poprzez zatrzymywanie zysków w zakładzie ubezpieczeń.

Polityka, w której przeciętnie ponad połowę zysku zatrzymuje się w zakładach ubezpieczeń, powoduje zwiększenie kapitałów własnych, a tym samym zwiększa bezpieczeństwo finansowe i wypłacalność zakładów ubezpieczeń.

Czynnikami determinującymi wynik finansowy zakładów ubezpieczeń są zatem przede wszystkim przychody z tytułu składek ubezpieczeniowych oraz lokat, odszkodowania i świadczenia oraz koszty pozyskiwania i obsługi polis ubezpieczeniowych, jak również polityka podziału zysku, która wpływa na bieżącą wartość zysku, będącego do dyspozycji podmiotu, jak również na przyszłe zyski, jeśli te bieżące zostaną właściwie zainwestowane.

Literatura

1. Henzel H., Paczuła C., *Rachunkowość jednostek ubezpieczeniowych*, Difin, Warszawa 2001.
2. Karmańska A., Kędziora K., Lament M., *Rachunkowość finansowa zakładu ubezpieczeń. Problemy i zadania*, Difin, Warszawa 2003.
3. Lament M., Piątek J., *Rachunkowość ubezpieczeniowa. Problemy i zadania*, Wydawnictwo Politechniki Radomskiej, Radom 2008 (2006).
4. Marcinkowska M., *Ocena działalności instytucji finansowych*, Difin, Warszawa 2007.
5. Monkiewicz J., Gąsioriewicz L., Hadyniak B., *Zarządzanie finansami ubezpieczeń*, Poltext, Warszawa 1999.
6. Nowak E., *Rachunkowość ubezpieczeniowa*, Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu, Poznań 1999.
7. *Regulacje wewnętrzne i polityka zakładów ubezpieczeń w zakresie podziału zysku finansowego w latach 2005–2008*, Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa 2009.
8. Ronka-Chmielowiec W., *Ryzyko w ubezpieczeniach – metody oceny*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2000.
9. Rozporządzenie Ministra Finansów z 28 grudnia 2009 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji (Dz.U. 2009, nr 226, poz. 1825).
10. *Rynek ubezpieczeniowy 2006*, Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa 2007.
11. *Rynek ubezpieczeniowy 2008*, Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa 2009.
12. Sangowski T., *Gospodarka finansowa kapitałami i rezerwami ubezpieczyciela*, w: *Ubezpieczenia w gospodarce rynkowej*, red. A. Wąsiewicz, Oficyna Wydawnicza Branta, Bydgoszcz 1994.
13. Sangowski T., *Gospodarka finansowa zakładu ubezpieczeń. Wybrane problemy*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 1996.
14. Ustawa z 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (Dz.U. 2003, nr 124, poz. 1151 z późn. zm.).
15. Ustawa z 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. 2009, nr 152, poz. 1223 z późn. zm.).

DETERMINANTS OF THE FINANCIAL RESULT OF INSURANCE

Summary: The financial result of insurance companies has different rules for its creation and distribution. The difference refers to separate accounting for the financial result of insurance companies operating in division I and II and presentation of financial results in the two finance reports. The main factors determining the financial results are revenues, expenses and in the final stage - the policy of distribution. Revenues and costs of insurance can generally be divided into technical and non-technical. The financial result is mainly determined by the cost and technical income, but largely also by other elements of financial results. The purpose of the paper is to identify factors determining the financial results of insurance companies on the example of insurance companies operating in 2005-2008.